

GRAŻYNA KOWALEWSKA¹, JOANNA NIEŻURAWSKA-ZAJĄC²,
DANIEL RZECZKOWSKI³

Skłonności społeczeństwa informacyjnego do migracji na przykładzie studentów reprezentujących pokolenie Y – wyniki badań empirycznych

Wstęp

Generacja Y to pokolenie, które jako pierwsze postrzega Unię Europejską (dzięki integracji europejskiej i strefie Schengen) jako przestrzeń dostępną dla każdego. W inny sposób niż wcześniejsze pokolenia podchodzi do pojęcia granicy państwowej, problemu emigracji oraz zmiany miejsca zamieszkania i pracy. Często postrzega migrację⁴ jako sposób na łatwiejsze życie. Sądzi, że dzięki wyjazdowi z kraju poprawi swoją obecną pozycję i perspektywy życiowe. Jednocześnie osoby z pokolenia Y są dumne z tego, że są Polakami i deklarują przywiązanie do tradycji. Nie borykają się one z dylematem emigracyjnym. Wyjazd z Polski to dla nich jedynie zmiana miejsca zamieszkania i pracy (chwilowa lub stała), a nie pożegnanie z rodziną i przyjaciółmi⁵. Takie zwyczajne i oczywiste postrzeganie mobilności jest wynikiem swobodnego przepływu kapitału, towarów, osób i świadczenia usług w ramach swobód wolnego rynku Unii Europejskiej⁶.

¹ Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Ekonomicznych.

² Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wydział Finansów i Zarządzania.

³ Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Ekonomicznych.

⁴ Migracja – według definicji GUS – przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego), połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej podstawowej jednostki terytorialnej, http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/845_pojecie.html (dostęp: 11.05.2017).

⁵ P. Kisiel, *Millennials – nowy uczestnik życia społecznego?*, „Studia SocialiaCracoviensia” 2016, t. 8, nr 1(14), s. 85–88.

⁶ Swoboda przepływu osób została określona w 56 artykule Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) oraz art. 26 pkt 2 i 63 wersji skonsolidowanej Traktatu o funkcjonowaniu UE.

Spojrzenie na generacje przez pryzmat społeczeństwa informacyjnego i mobilności pozwala dostrzec wagę informacji i znaczenia wykorzystania nowoczesnych technologii do badania przyczyn migracji.

Głównym celem artykułu jest zbadanie skłonności do migracji oraz identyfikacja przyczyn i kierunków emigracji studentów reprezentujących pokolenie Y oraz ich współwystępowanie z innymi zjawiskami. Do realizacji głównego celu pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Badania te były częścią szerszych badań ogólnoeuropejskich związanych z generacją X, Y, Z. Część badań dotyczącą migracji potraktowano jako badanie pilotażowe do badań zasadniczych planowanych na rok 2018. Zastosowano nieprobabilistyczną technikę doboru próby, tzw. doboru wygodnego. Badania tego typu nie generują wysokich kosztów, nie są też pracochłonne, a umożliwiają szybkie zebranie wstępnych wyników. Pozwalają na uogólnienie wyników na całą populację, aczkolwiek może wystąpić znaczny zakres błędu. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w marcu 2017 roku na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na próbie 121 studentów kierunku Zarządzanie, według kryterium przynależność do generacji Y.

1. Społeczeństwo informacyjne a migracje zagraniczne

Literatura przedmiotu zarówno na temat migracji zagranicznych, generacji (zwłaszcza X, Y i Z), jak i społeczeństwa informacyjnego jest bardzo bogata, jednak poszczególne pokolenia analizowane są zwykle z punktu widzenia zarządzania zasobami ludzkimi, rzadko przez pryzmat mobilności, której przejawem jest skłonność do migracji.

Społeczeństwo Informacyjne (SI) to takie społeczeństwo, w którym informacja odgrywa kluczową rolę jako element społeczno-ekonomicznej działalności i zmian⁷. Wyposażone jest ono w bogato rozwinięte środki komunikacji i przetwarzania informacji⁸. W społeczeństwie informacyjnym „każdy ma możliwość tworzenia, dostępu, wykorzystania i udostępniania informacji i wiedzy,

⁷ M. Casey, *Europejska polityka informacyjna. Wyzwania i perspektywy dla administracji publicznej*, Międzynarodowe Centrum Zarządzania Informacją, Toruń 2001.

⁸ K. Krzysztofek, M. Szczepański, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2002, s. 170.

co pozwala jednostkom i społecznościom osiągnąć pełen potencjał dochodzenia do zrównoważonego rozwoju i poprawie jakości życia”⁹.

Generacja Y wykorzystuje zarówno informację, jak i wiedzę w stopniu znacznie większym, niż kiedykolwiek robiły to wcześniejsze pokolenia¹⁰. W społeczeństwie tym każdy ma dostęp do technologii informacyjnych i komunikacyjnych (tzn. Internetu, komputerów, telefonów, smartfonów, tabletów, serwerów, terminali, smart TV itp.) i potrafi je wykorzystać do sprawnego uzyskania wiarygodnej informacji, aby jak najlepiej realizować swoje cele¹¹. Jak pokazują dane GUS, w 2016 roku w Polsce dostęp do Internetu posiadało aż 93,7% przedsiębiorstw i 80,4% gospodarstw domowych¹².

Dla generacji Y technologie nie stanowią bariery (tak jak dla wcześniejszych pokoleń), ale szansę, a nawet konieczność na kontakt ze światem. Pozwalają (np. Internet, portale społecznościowe) na zebranie informacji o kraju migracji, poziomie życia, wysokości zarobków i kosztach utrzymania, bezrobociu, pracodawcy czy sposobie i cenie transportu.

Według najnowszych zaleceń ONZ¹³ *migrant* międzynarodowy to osoba, która zmienia kraj pobytu (*usual residence*), czyli miejsce, gdzie zwykle przebywa (tj. mieszka i spędza większość czasu). Wyróżniamy migracje długoterminowe (na okres co najmniej 12 miesięcy) i krótkoterminowe (dłuższe niż trzy miesiące, ale krótsze niż 12 miesięcy, z wyłączeniem wyjazdów rekreacyjnych lub leczniczych, wizyt u krewnych czy znajomych, podróży służbowych, pielgrzymek).

Problem migracji jest ważny dla Polski zwłaszcza po 1 maja 2004 roku. Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i otworzenia granic kwestia migracji stała się przedmiotem społecznych, ekonomicznych i politycznych debat, a także wielu artykułów i publikacji naukowych¹⁴.

⁹ *World Summit on the Information Society, Declaration of Principles*, Geneva 2003 – Tunis 2005, December 2003 (*Światowy Szczyt Społeczeństwa Informacyjnego, Deklaracja zasad*, Geneva 2003–Tunis 2005, grudzień 2003), w: „*Śląskie mocne informacją*” – *Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego*, Katowice 2009, rop.silesia-region.pl (dostęp: 10.05.2017).

¹⁰ R. Żelazny, *Społeczeństwo Informacyjne. Raport Obserwatorium ITC*, Park Naukowo-Technologiczny „Technopark Gliwice”, Gliwice 2013, s. 8.

¹¹ *Ibidem*, s. 9.

¹² <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2016-roku,2,6.html> (dostęp: 16.05.2017).

¹³ UN 1998 (United Nations 1998) – dokumenty ONZ z 1998 r.

¹⁴ K. Iglicka, *Migracje zagraniczne w świetle najnowszych ujęć teoretycznych*, „*Studia Demograficzne*” 1995, z. 3(121); P. Kaczmarczyk, *Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian*, Wydawnictwa UW, Warszawa 2005; M. Anacka, J. Brzozowski, H. Chałupczak, A. Fihel i in.,

Według danych GUS¹⁵ w końcu 2015 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 2,4 mln Polaków¹⁶, tj. o 77 tys. (3,3%) więcej niż w 2014 roku. W roku 2015 znacząco wzrosła liczba Polaków wyjeżdżających do Niemiec (o 7% w porównaniu do roku 2014) i do Wielkiej Brytanii (o 5,1% w stosunku do roku 2014). Najpopularniejsze, docelowe kraje migracji Polaków w Unii Europejskiej to: Wielka Brytania (720 tys.), Niemcy (655 tys.), Holandia (112 tys.), Irlandia (111 tys.) i Włochy (94 tys.). Nastąpił również wzrost liczby osób migrujących do krajów europejskich nienależących do Unii. W 2015 roku w Norwegii przebywało 84 tys. Polaków¹⁷. Ponieważ tak wielu obywateli naszego kraju decyduje się na wyjazd z Polski, warto zidentyfikować powody decydujące o ich migracji i określić najpopularniejsze jej kierunki.

Literatura przedmiotu i dane statystyczne wskazują na poważne rozmiary zjawiska migracji, co jest przesłanką do podjęcia badań nad migracjami osób młodych. Jednak literatura dotycząca migracji zarobkowej młodzieży zwykle ogranicza się do analizy konkretnego regionu. Spojrzenie na mobilności przez pryzmat wieku i wykształcenia jest istotne dla generacji Y, której przedstawicielem są studenci, gdyż przynosi nam odpowiedź na pytanie o motywy migracji osób młodych z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi.

Z badania przeprowadzonego w Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej¹⁸ wynika, że dla osób młodych głównym powodem podjęcia decyzji o migracji były wyższe zarobki w kraju docelowym migracji. W przypadku generacji Y impulsem do migracji jest również niepewność pracy i brak dobrych warunków rozwoju w pracy.

Natomiast badanie ankietowe przeprowadzone wśród 150 osób młodych z województwa podkarpackiego (głównie wśród studentów różnych wydziałów i kierunków Politechniki Rzeszowskiej, studiów stacjonarnych i niestacjonarnych

Spoleczne skutki poakcesyjnych migracji ludności polski. Raport komitetu badań nad migracjami Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2014; A. Górny, P. Kaczmarczyk, *Uwarunkowania i mechanizmy migracji zarobkowych w świetle wybranych koncepcji teoretycznych*, Instytut Studiów Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2003, s. 15; A. Organiściak-Krzykowska, *Contemporary Conditions and Directions of Migration in Poland: Returns from Migrating to the Annual Operating on the Market Situation to Poland*, UWM, Olsztyn 2013.

¹⁵ *Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004–2015*, s. 2, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosc/informacja-o-rozmiarach-i-kierunkach-emigracji-z-polski-w-latach-20042015,2,9.html> (dostęp: 16.05.2017).

¹⁶ *Ibidem*, s. 2, dokładnie 2397 tys.

¹⁷ *Ibidem*, s. 2.

¹⁸ Na podstawie danych Eurobarometru, danych z European Social Survey i z *Diagnozy Społecznej*, w: A. Stanimir, *Sklonność do zagranicznej mobilności młodszych i starszych osób*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2015, nr 385, s. 257–266.

w okresie od marca do maja 2013 r.)¹⁹ wykazało, że mimo lepszego wykształcenia badanej grupy młodzieży niż wcześniejsze pokolenia, mieli oni problem ze znalezieniem pracy i czuli się dyskryminowani ze względu na wiek oraz doświadczenie zawodowe. Wysokie bezrobocie okazało się czynnikiem, który wpływa na podjęcie decyzji o emigracji wśród tej grupy (to potwierdziło aż 78% ankietowanych).

Dlatego też autorzy chcieliby przeanalizować grupę studentów z UWM w Olsztynie, wydział Zarządzania, jako przedstawicieli generacji Y i społeczeństwa informacyjnego. Dodatkowo istotne wydaje się zbadanie siły ich skłonności do migracji i przyczyn migracji, a także preferowanych przez nich kierunków emigracji. Interesujące dla autorów wydało się ustalenie związku między płcią a przyczyną migracji i między doświadczeniem zawodowym (związany z formą zatrudnienia) a przyczyną migracji.

2. Charakterystyka poszczególnych generacji

Generacja to zbiorowość wszystkich jednostek należących do danego kręgu kulturowego, osób w równym wieku, które przez wspólną sytuację historyczno-społeczną wykazują podobieństwo postaw, motywacji, nastawień i systemów wartości²⁰.

W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele różnych sposobów podziału generacji. Różnią się one między sobą nazewnictwem i datami. W poniższym artykule przyjęto podział pokoleń na: tradycjonalistów, baby boomers, generację X, generację Y i generację Z (tabela 1)²¹.

¹⁹ T. Piecuch, M. Piecuch, *Analiza sytuacji młodych ludzi na rynku pracy – rozważania teoretyczne i badania empiryczne*, „Modern Management Review” 2014, vol. 19, 21(4), s. 175–186.

²⁰ H.M. Griesse, *Socjologiczne teorie młodzieży*, Impuls, Kraków 1996.

²¹ Por. m.in. A. Williams, *Move Over, Millennials, Here Comes Generation Z*, „New York Times”, 18 Sept. 2015, s. ST1; R. Scott, *Get Ready For Generation Z*, „FORBES”, 28 Nov 2016, www.forbes.com/forbes (dostęp: 10.05.2017); A. Dziadkiewicz, J. Nieżurawska, *Design of a learning process for SME managers (in different generations)*, VIA UniversityCollege, Horsens 2014; J. Nieżurawska, H. Karaszewska, A. Dziadkiewicz, *Attractiveness of Cafeteria Systems as Viewed by Generation Z*, „International Journal of Economic and Management Engineering” 2016, vol. 10, issue 2, <http://www.waset.org/publications/10006128> (dostęp: 10.05.2018).

Tabela 1. Charakterystyka generacji według kryteriów: priorytetów życiowych, zastosowania nowoczesnych technologii, sposobów komunikacji oraz migracji

Tradycjonalisci (1925–1945)	Baby boomers (1946–1964)	Generacja X (1965–1980)	Generacja Y* (1981–1995)	Generacja Z** (1995–2000)
Priorytety				
Lojalność, koncentracja na historii, respektowanie tradycji.	Optymizm, stabilizacja, usystematyzowana hierarchia wartości, jasno określona strategia życia.	Ostrożność w działaniu, zainteresowanie innowacjami, ale popartymi wskaźnikami ilościowymi.	Życie wokół mediów, nauka przez doświadczenie, kształcenie przez całe życie, ważna „bliskość” rówieśników.	Bycie globalnym w aspekcie społecznym i technologicznym, duży wpływ mediów społecznościowych na funkcjonowanie społeczne i zawodowe.
Zastosowanie nowoczesnych technologii/ społeczeństwo informacyjne				
Nieliczne zastosowanie nowoczesnych technologii. (tradycyjny telefon). Słaba potrzeba poznawania nowych technologii. Nowa technologia postrzegana jest jako bariera.	Sporadyczne zastosowanie nowoczesnych technologii. (telefon, laptop lub komputer). Ciekawość nowych technologii, które poznawane są od swoich dzieci i wnuków.	Częste zastosowanie nowoczesnych technologii (laptop, tablet, iPhon). Zainteresowanie technologią, która ma im ułatwić życie, ale nie jest celem sama w sobie.	Permanentne zastosowanie nowoczesnych technologii (laptop, tablet, iPhon). To pokolenie społeczeństwa informacyjnego – nie wyobraża sobie życia bez nowoczesnych technologii.	Permanentne zastosowanie nowoczesnych technologii (iPhone). Preferują życie wirtualne od realnego. Nowoczesne technologie są nierozwalnym elementem ich codziennego funkcjonowania.

Tradycjonalści (1925–1945)	Baby boomers (1946–1964)	Generacja X (1965–1980)	Generacja Y* (1981–1995)	Generacja Z** (1995–2000)
Sposoby komunikacji				
Komunikacja bezpośrednio.	Komunikacja bezpośrednio w social media: Facebook, Skype (do rozmów z wnukami, rodziną).	Komunikacja bezpośrednio w social media: Facebook, Skype (do rozmów z wnukami, rodziną).	Komunikacja przez social media: Instagram, Facebook, Skype (do pracy: telekonferencje, do rozmów z przyjaciółmi, rodziną).	Komunikacja przez social media: Snapchat, Instagram, WhatsApp.
Migracja zagraniczna				
Migracja głównie związana z działaniami wojennymi i przesuwaniami granic.	Migracja ekonomiczna.	Migracja z powodów politycznych (migracja długookresowa lub na stałe) i ekonomicznych (krótkookresowa, popularne). Pamiętają granice i trudności ich pokonywania, która wymagała paszportów, pozwolenia na pracę.	Nie pamiętają granic i trudności ich pokonywania.	Gotowość do natychmiastowej zmiany zarówno pracy, jak i miejsca zamieszkania.

* *Generation Y* nazywana także: Millenials, generacja „Next”, generacja „Why?”, i Pod Generacja.
 ** *Generation Z* nazywana także: Post-Millenials, „iGeneration”, „Founders”, „Plurals”, „Homeland Generation”.
 Źródło: opracowanie własne.

Tradycjoniści to pokolenie pamiętające wojnę. Charakteryzuje ich lojalność, koncentracja na historii, respektowanie tradycji. Osoby te korzystają z tradycyjnych form komunikacji oraz nie używają nowoczesnych narzędzi informatycznych. Mają słabą potrzebę poznawania nowych technologii i często jest ona dla nich barierą. Z kolei pokolenie babyboomers są to osoby 50+ (urodzone w latach 1946–1964). Ich życiową dewizą jest: „pracuję, aby przetrwać”. Najważniejsze wartości zaś to niezależność, optymizm i zaangażowanie. Obecnie to osoby w większości czynne zawodowo. Są to bardzo lojalni pracownicy, mogą pracować w jednej firmie przez całe życie²². Sporadycznie korzystają z nowoczesnych technologii, tj. telefonu, laptopa czy komputera.

Pokolenie X nazywane jest często pokoleniem „błękitnych kołnierzyków”. To dzisiejsi trzydziesto- i czterdziestolatkowie. Dla nich najważniejsza była i jest praca zawodowa. To ostatnie pokolenie tzw. starej matury. To pokolenie, które pamięta jeszcze granice i trudności ich pokonywania. Dopiero po 1989 mogło poruszać się swobodnie poza granice kraju. Wcześniej ograniczone było paszportami, wizami, pozwoleniami (np. na pracę).

Pokolenie Y, zwane często „igrekami”, to osoby urodzone w połowie i pod koniec lat 80. Ich motywy znacznie się różnią od pokolenia X. Oni żyją nie po to, by pracować, lecz pracują, by korzystać z życia. Są typowym przykładem społeczeństwa informacyjnego. Często nazywani bywają „pokoleniem sieci”. Wychowani zostali w świecie nowych technologii. Dla nich nie istnieje już życie bez komputerów, smartfonów i Internetu²³. Nie korzystają z bibliotek, nie lubią papierowych gazet i ręcznego pisania. Ich żywiołem jest sieć, w której znajdują odpowiedzi na wszystkie (ważne dla siebie) pytania, również na te związane z przemieszczaniem się (podróże, praca). Charakteryzuje ich zatem większa mobilność i otwartość. Dzięki Internetowi i znajomości języków obcych łatwiej im podróżować i poznawać nowe kultury. Te pokolenie wyróżnia doskonała znajomość nowych technologii, które rozwijały się na ich oczach i które pozwalają im na szybkie zdobywanie potrzebnych informacji, czy też tworzenie wirtualnych społeczności²⁴. Pokolenie Y jako pierwsze poczuło potrzebę zachowania

²² M. Rapacka-Wojdat, *Motywacja pokoleń – co napędza do pracy osoby z generacji baby boomers, X i Y?*, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka, Warszawa 2016, s. 4.

²³ J. Nieżurawska, A. Dziadkiewicz, G. Kowalewska, *Systemy work-life balance przedsiębiorstwach w opinii generacji Z – wyniki badań empirycznych*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych” 2017, z. 45, s. 241–258.

²⁴ U. Kosa, D. Strzelec, *Zarządzanie pracownikami pokolenia Y*, <http://nf.pl/manager/zarzadzanie-pracownikami-pokolenia-y,2,10308,147> (dostęp: 16.05.2017).

równowagi pomiędzy pracą a życiem osobistym²⁵. To generacja, która już nie pamięta kontroli na granicach i kontroli informacji (tabela 1).

Pokolenie Z to pokolenie, które dorasta w permanentnym dostępie do sieci, jest otoczone elektroniką i ciągłym dostępem do Internetu. Generacja ta żyje w rzeczywistości, w której globalizacja dotyczy prawie każdej dziedziny życia, nie tylko kultury, a wirtualny świat często jest dla nich atrakcyjniejszy od realnego. Z jednej strony sprawiają wrażenie niedostosowanych do rzeczywistości, stroniących od bezpośrednich kontaktów, przez co są posądżani o eskapizm, z drugiej nawiązują przez sieć znajomości na całym świecie. Ich aktywność jednak sprowadza się tylko do życia on-line²⁶. Social media są dla nich trwałym uzupełnieniem życia zawodowego, osobistego oraz szeroko rozumianej rozrywki (ang. *entertainment*). Media społecznościowe i nowoczesne technologie mają bardzo silny wpływ na wszystkie obszary funkcjonowania generacji Z²⁷.

3. Skłonność społeczeństwa informacyjnego do migracji na przykładzie studentów reprezentujących pokolenie Y. Wyniki badań empirycznych

Metodyka badania

Celem badań, których wyniki przedstawiono w niniejszym artykule, było zbadanie skłonności do migracji oraz identyfikacja przyczyn i kierunków migracji młodego pokolenia. Postawiono następujące hipotezy badawcze:

- H1: Przyczyny migracji studentów reprezentujących pokolenie Y są zdeterminowane płcią i sposobem zatrudnienia.
- H2: Głównymi przyczynami migracji wśród studentów reprezentujących pokolenie Y są możliwości osiągnięcia wyższych zarobków i poprawy jakości życia.
- H3: Najczęściej wybieranymi kierunkami migracji społeczeństwa informacyjnego, którego przedstawicielami są studenci pokolenia Y, są: Wielka Brytania, Niemcy i USA.

²⁵ S. Stachowska, *Oczekiwania przedstawicieli pokolenia Y wobec pracy i pracodawcy*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi” 2012, 2(85).

²⁶ J. Nieżurawska, H. Karaszewska, A. Dziadkiewicz, op. cit.

²⁷ S. Valenzuela, N. Park, K.F. Kee, *Is There Social Capital in a Social Network Site? Facebook Use and College Students' Life Satisfaction, Trust, and Participation*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 2009, vol. 14, s. 875–901.

Do realizacji głównego celu pracy wykorzystano sondaż diagnostyczny. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w marcu 2017 roku na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na próbie 121 studentów studiów stacjonarnych (99) i niestacjonarnych (28), na kierunku Zarządzanie, MSU. Kryterium wyboru była data urodzenia respondentów (ich przynależność do generacji Y). W artykule przedstawiono wyniki badania pilotażowego do szerszych badań ankietowych.

Na poziomie obserwacyjno-empirycznym posłużono się głównie wielowymiarową analizą statystyczną, tj. analizą korespondencji^{28, 29, 30}.

3.1. Przyczyny migracji według kryterium zatrudnienia

Weryfikacja twierdzenia o zależności przyczyn migracji według form zatrudnienia wymaga sformułowania i rozpatrzenia prawdziwości następujących hipotez statystycznych:

H0: Przyczyny migracji nie zależą od form zatrudnienia.

H1: Przyczyny migracji zależą od form zatrudnienia.

Na podstawie testu niezależności dla tablicy dwudzielczej odrzucono hipotezę zerową na korzyść hipotezy alternatywnej, co oznacza, że przyczyny migracji zależą od form zatrudnienia (tabela 2).

Współrzędne wierszy (formy zatrudnienia) i kolumn (przyczyny migracji) łącznie ze statystykami jakości rozwiązania posłużyły do sporządzenia odpowiedniej mapy korespondencji i wskazania współwystępowania między formą zatrudnienia a przyczynami migracji.

²⁸ Analiza korespondencji to opisowa eksploracyjna technika, która dostarcza informacji o strukturze powiązań między kolumnami i wierszami (kategoriami) tabeli wielodzielczej. Technika ta pozwala na przedstawianie graficzne w niskowymiarowej przestrzeni danych numerycznych zawartych w tabeli kontyngencji. Analizą korespondencji nie jest to technika konfirmacyjna, która ma na celu potwierdzić lub sfalsyfikować hipotezy, lecz metoda eksploracyjna, która dąży do wykrycia związków i prezentacji struktury danych. Pozwala badaczowi na łatwiejszy dostęp do wyników numerycznych, ułatwiający wysuwanie hipotez, które następnie będą weryfikowane przy pomocy bardziej formalnych technik w czasie dalszych etapów badania – na podstawie: S. Stanisławski, *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, t. 3: *Analizy wielowymiarowe*, StatSoftPolska, Kraków 2007; M. Greenacre, *Correspondence analysis in medical research*, „Statistical Methods in Medical Research” 1992, 1, s. 97–117.

²⁹ M. Greenacre, op. cit.

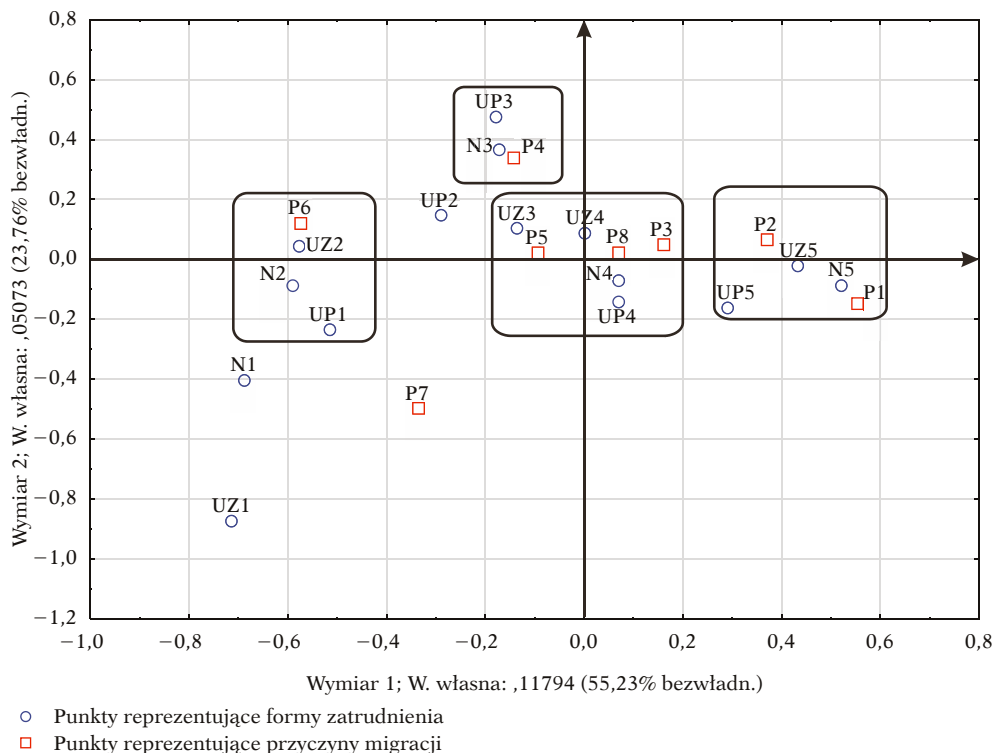
³⁰ D. Rzeczkowski, *Potencjał innowacyjności sektora administracji publicznej*, WN PWN, Warszawa 2014.

Tabela 2. Zestawienie założeń i obliczeń niezbędnych do weryfikacji hipotezy o zależności między przyczyną migracji a formą zatrudnienia

Test niezależności dla tablicy dwudzielczej	
Wartość statystyki χ^2	206,72
Obszar krytyczny	prawostronny
Poziom istotności	0,05
Wartość krytyczna	$\chi^2(0,05; 98) = 122,11$
Decyzja	H_0 należy odrzucić na korzyść H_1

Źródło: opracowanie własne z wykorzystanie programu Statistica.

Wzrost zarobków (P1) i wyższa jakość życia (P2) współwystępuje głównie z osobami pracującymi na etacie (rysunek 1).

Rysunek 1. Mapa korespondencji dotycząca przyczyn migracji z uwzględnieniem form zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne z wykorzystanie programu Statistica.

Wokół większych możliwości zatrudnienia i awansu (P3), braku lub małego prawdopodobieństwa terroryzmu (P5), znalezieniu pracy/zatrudnienia (P8) skupiły się następujące formy zatrudnienia:

- Umowa zlecenie z ocenami 3 i 4,
- Umowa o pracę z oceną 4,
- Niepracujący z oceną 4.

Zmiana swojej sytuacji (inna praca, nowi znajomi, nowe możliwości) (P6) współwystępuje głównie z osobami zatrudnionymi na umowę zlecenie lub niepracującymi z oceną 2 oraz z osobami pracującymi na pełen etat z oceną 1.

Bezpieczeństwo socjalne (wyższe świadczenia socjalne w przypadku utraty pracy, pomoc rodzinom z dziećmi, dostęp do opieki medycznej) (P4) współwystępuje z osobami pracującymi na umowę o pracę i niepracującymi z oceną 3. Punktem izolowanym (niezwiązanymi z żadną z form zatrudnienia) okazała się przyczyna migracji dotycząca łączenia się (P7).

Osoby pracujące na zalecenie i niepracujące z oceną 1 oraz osoby pracujące na umowę o pracę z oceną 2 nie opowiedziały się za żadną z przyczyn migracji.

3.2. Przyczyny migracji według kryterium płci

Weryfikacja twierdzenia o zależności przyczyn migracji i płci wymaga sformułowania i rozpatrzenia prawdziwości następujących hipotez statystycznych:
 H_0 : Przyczyny migracji nie zależą od płci.

H_1 : Przyczyny migracji zależą od płci.

Tabela 3. Zestawienie założeń i obliczeń niezbędnych do weryfikacji hipotezy o zależności między przyczynami migracji a płcią

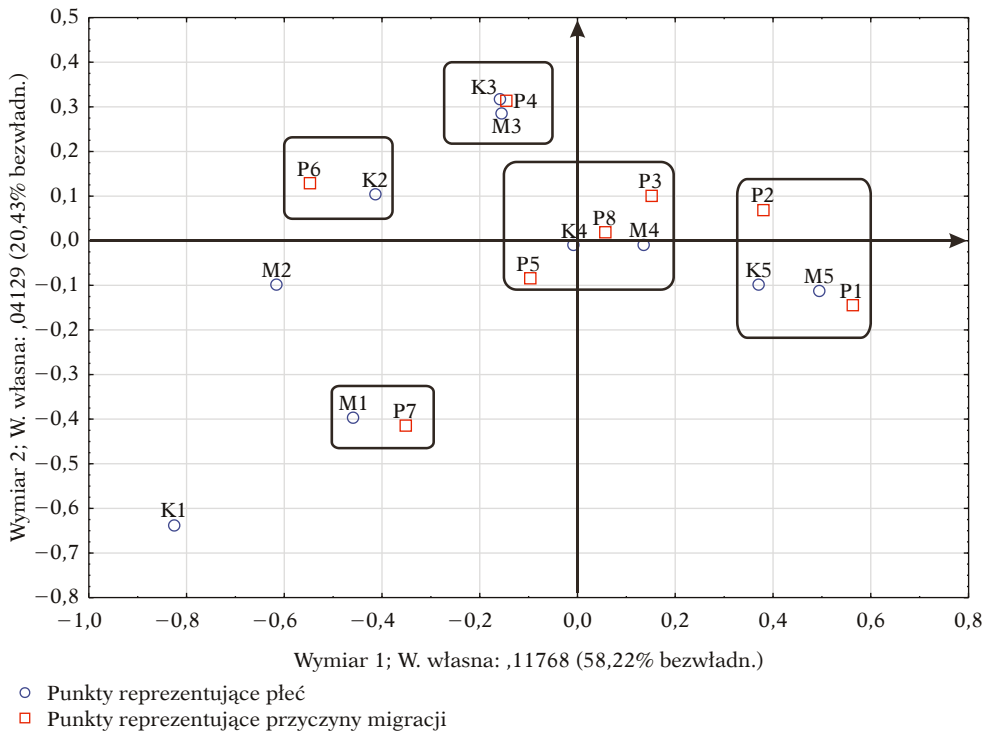
Test niezależności dla tablicy dwudzielczej	
Wartość statystyki χ^2	195,67
Obszar krytyczny	prawostronny
Poziom istotności	0,05
Wartość krytyczna	$\chi^2(0,05; 63) = 82,52$
Decyzja	H_0 należy odrzucić na korzyść H_1

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu Statistica.

Na podstawie testu niezależności dla tablicy dwudzielczej odrzucono hipotezę zerową na korzyść hipotezy alternatywnej, co oznacza, że przyczyny migracji zależą od płci.

Wzrost zarobków (P1) i wyższa jakość życia (P2) współwystępuje głównie wśród kobiet i mężczyzn, którzy ocenili te przyczyny na ocenę 5. Wokół większych możliwości zatrudnienia i awansu (P3), braku lub małego prawdopodobieństwa terroryzmu (P5), znalezienia pracy/zatrudnienia (P8) skupiły się kobiety i mężczyźni z oceną 4. Zmiany sytuacji (inna praca, nowi znajomi, nowe możliwości) (P6) współwystępuje głównie z kobietami z oceną 2. Bezpieczeństwo socjalne (wyższe świadczenia socjalne w przypadku utraty pracy, pomoc rodzinom z dziećmi, dostęp do opieki medycznej) (P4) współwystępuje z kobietami i mężczyznami z oceną 3. Łączenie rodzin (za partnerem, za rodziną) (P7) współwystępuje z mężczyznami z oceną 1, mężczyźni z oceną 2 i z kobietami z oceną 1.

Na rysunku 2 przedstawiono mapę korespondencji dotyczącej przyczyn migracji z uwzględnieniem płci.

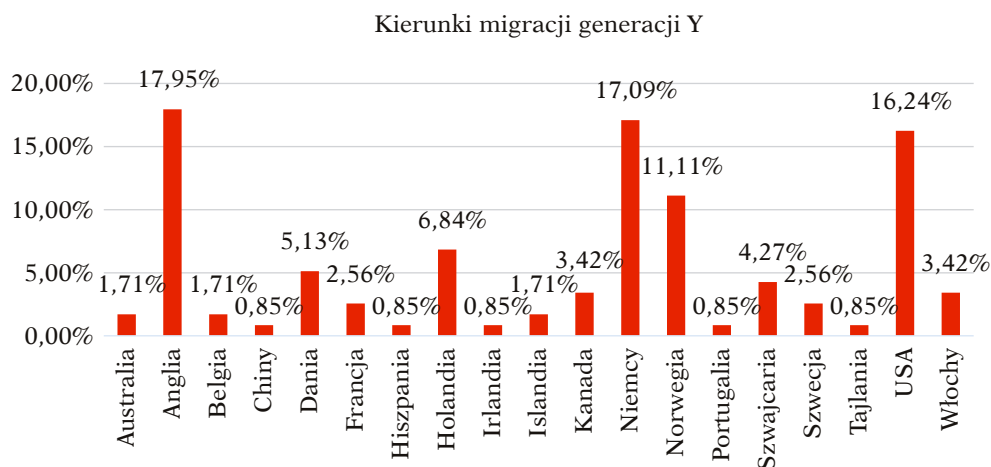
Rysunek 2. Mapa korespondencji dotycząca przyczyn migracji z uwzględnieniem płci

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu Statistica.

3.3. Kierunki i skłonność do migracji

Z danych ankietowych wynika, że aż 35,53% respondentów zadeklarowało silną (26,46%) i bardzo silną (9,09%) skłonność do migracji. Z 35,53% zdecydowanych na wyjazd 19,55% stanowiły kobiety, a 15,7% mężczyźni. Aż 23,14% respondentów deklarujących silną i bardzo silną skłonność do migracji posiadało pracę, a 12,4% jej nie miało. 33,06% badanych zadeklarowało, że nie są skłonni opuścić Polski (z tego 17,36% stanowiły kobiety i 15,7% mężczyźni; 19,01% z nich miało pracę, a 14,05 jej nie miało). 31,4% respondentów (z czego 6,61% mężczyzn i 24,79% kobiet; 21,49% pracujących i 9,92% niepracujących) nie potrafiła określić jednoznacznie swojej skłonności do migracji.

Aż 79% pytanym respondentów wskazało jeden lub więcej krajów, do których chcieliby wyjechać. Ze wskazanych krajów migracji największy udział przypadł: Anglii (17,95%), Niemcom (17,09%), USA (16,24%), Norwegii (11,11%), Holandii (6,84%) i Danii (5,13%). Do tych krajów chciało emigrować aż 74,36% badanych (rysunek 3).

Rysunek 3. Kierunki migracji zagranicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań wtórnych.

Najważniejsze z przyczyn migracji były dla respondentów: wysokość zarobków (55,37% i 27,7% oceniło je na 5 – bardzo ważne i 4 – ważne), wyższa jakość życia (odpowiednia 42,98% i 30,58%), znalezienie pracy (26,45% i 42,15%) i większe możliwości znalezienia pracy i awansu (28,93% i 39,67%). Najmniej istotne okazały się: łączenie rodzin i zmiana swojej sytuacji.

Przeprowadzone badania wykazują, że wśród badanych studentów będących przedstawicielami pokolenia Y jest bardzo silna skłonność do migracji. Jednakże zanotowano spory odsetek niezdecydowanych (31,4%). Jest on związany z sytuacją osobistą ankietowanych (nauka lub/i praca), a także sytuacją ekonomiczno-polityczną w Europie (wzrost liczby zamachów terrorystycznych, brexit). Wszystkie osoby ankietowane uczą się, dlatego decyzja o tym, czy emigrować czy pozostać w kraju, może zostać odłożona do czasu zakończenia kształcenia.

Analiza skłonności względem płci i sytuacji zawodowej dostarcza ciekawych informacji. Osoby pracujące mają silniejszą motywację do migracji niż osoby niepracujące. Są to osoby z doświadczeniem zawodowym, które większe szanse widzą w emigracji niż w pozostaniu w kraju. Osoby niepracujące natomiast są bardziej skłonne do pozostania w Polsce, niż do podjęcia decyzji o wyjeździe.

Najważniejsze dla respondentów są ekonomiczne przyczyny migracji – wyższe zarobki i osiągnięcie wyższego poziomu życia. Mniej istotne są dla nich pozaekonomiczne przyczyny migracji, takie jak zmiana swojej sytuacji czy łączenie rodzin. Co ciekawe, można zaobserwować, że ze względu na rozwój sytuacji politycznej i wzrost prawdopodobieństwa zamachów terrorystycznych ważne staje się dla planujących wyjazd bezpieczeństwo kraju migracji. Natomiast bezpieczeństwo socjalne, może dzięki wprowadzeniu 500+, nie jest postrzegane jako najatrakcyjniejsza z przyczyn wyjazdów.

Kierunki migracji badanych studentów będących przedstawicielami pokolenia Y są zbieżne z kierunkami migracji pozostałych pokoleń. Wśród krajów emigracji dominuje Wielka Brytania i Niemcy. Związane jest to z bardzo dobrą sytuacją ekonomiczną krajów docelowych (niskie bezrobocie, wysoki standard życia, wysokie zarobki) oraz bliskością od granic Polski (niskie koszty migracji, kontaktów z rodziną i przyjaciółmi czy możliwość szybkiego i taniego powrotu).

4. Podsumowanie i wnioski z badań

Generacja Y jest to pokolenie ludzi młodych, reprezentowanych w badaniu przez studentów UWM, którzy zostali wychowani w warunkach gospodarki wolnorynkowej. W porównaniu z wcześniejszymi pokoleniami ich standard życia był bez porównywaną wyższy. Wyróżnia ich to, że zmianę postrzegają jako stan normalny. Szybkie tempo życia przekłada się na możliwość szybkiej komunikacji i przemieszczania się. Świat, w którym przyszło im żyć, to globalna wioska. Dzięki nowoczesnym technologiom (komputery, Internet, telefony komórkowe,

komunikatory) mają możliwość szybkiego zdobywania informacji, tworzenia wirtualnych społeczności. Zwiększa to ich otwartość i mobilność. Przez Internet i dzięki dobrej znajomości języków obcych łatwiej nawiązują kontakty z innymi kulturami, a dzięki sytuacji politycznej (stworzenie Unii Europejskiej) nie mają trudności w poruszaniu się po Europie.

Na podstawie przeprowadzonych badań zweryfikowano pozytywnie postawione hipotezy badawcze oraz wysnuto następujące wnioski:

1. Studenci reprezentujący pokolenie Y wykazują silną skłonność do migracji. Przyczyny migracji zależne są w głównej mierze od płci respondentów i ich sytuacji zawodowej.
2. Studenci reprezentujący pokolenie Y, którzy pracują na etacie, mają większą skłonność do migracji, a kierują się przede wszystkim wzrostem zarobków oraz wyższą jakością życia.
3. Czynniki ekonomiczne (finansowe) zwiększają mobilność studentów reprezentujący pokolenie Y oraz pozwalają na samorealizację i rozwój.
4. Kierunkami migracji społeczeństwa informacyjnego, którego przedstawicielami studenci reprezentujący pokolenie Y, są: Wielka Brytania, Niemcy i USA. Coraz częściej generacja Y wskazuje również na takie kierunki migracji, jak Norwegia, Holandia czy Dania.

Brak granic i potrzeby pozwolenia na pracę daje studentom reprezentujący pokolenie Y większe możliwości wyboru edukacji i drogi zawodowej. Dlatego często są to osoby bardziej samodzielne i mające wyższą samoocenę niż osoby reprezentujące poprzednie pokolenia. Jednak większy indywidualizm i dążenie do samorealizacji często powodują u nich trudności w bezpośrednich kontaktach interpersonalnych.

Pokolenie Y (które w badaniu reprezentują studenci UWM) to wyzwanie dla pracodawców, a także potencjał, który właściwie wykorzystany może dać wiele korzyści, zarówno pracodawcom, jak i innym współpracownikom.

Bibliografia

Anacka M., Brzozowski J., Chałupczak H., Fihel A. i in., *Spoleczne skutki poakcesyjnych migracji ludności polski. Raport komitetu badań nad migracjami Polskiej Akademii Nauk*, Warszawa 2014.

Casey M., *Europejska polityka informacyjna. Wyzwania i perspektywy dla administracji publicznej*, Międzynarodowe Centrum Zarządzania Informacją, Toruń 2000.

- Dziadkiewicz A., Nieżurawska J., *Design of a learning process for SME managers (in different generations)*, VIA University College, Horsens 2014.
- Górny A., Kaczmarczyk P., *Uwarunkowania i mechanizmy migracji zarobkowych w świetle wybranych koncepcji teoretycznych*, Instytut Studiów Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2003.
- Greenacre M., *Correspondence analysis in medical research*, „Statistical Methods in Medical Research” 1992, 1.
- Griese H.M., *Socjologiczne teorie młodzieży*, Impuls, Kraków 1996.
- Iglicka K., *Migracje zagraniczne w świetle najnowszych ujęć teoretycznych*, „Studia Demograficzne” 1995, z. 3(121).
- Kaczmarczyk P., *Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian*, Wydawnictwa UW, Warszawa 2005.
- Kisiel P., *Millennials – nowy uczestnik życia społecznego?*, „Studia Socialia Cracoviensia”, t. 8, nr 1(14).
- Krzysztofek K., Szczepański M., *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2002.
- Nieżurawska J., Dziadkiewicz A., Kowalewska G., *Systemy work-life balance przedsiębiorstwach w opinii generacji Z – wyniki badań empirycznych*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych” 2017, z. 45, s. 241–258.
- Organiściak-Krzykowska A., *Contemporary Conditions and Directions of Migration in Poland: Returns from Migrating to the Annual Operating on the Market Situation to Poland*, UWM, Olsztyn 2013.
- Piecuch T., Piecuch M., *Analiza sytuacji młodych ludzi na rynku pracy – rozważania teoretyczne i badania empiryczne*, „Modern Management Review” 2014, vol. 19, 21(4), s. 175–186.
- Rapačka-Wojdat M., *Motywacja pokoleń – co napędza do pracy osoby z generacji baby boomers, X i Y?*, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka, Warszawa 2016.
- Rzeczkowski D., *Potencjał innowacyjności sektora administracji publicznej*, WN PWN, Warszawa 2014.
- Stachowska S., *Oczekiwania przedstawicieli pokolenia Y wobec pracy i pracodawcy*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi” 2012, 2(85).
- Stanimir A., *Sklonność do zagranicznej mobilności młodszych i starszych osób*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2015, nr 385.
- Stanimir A., *Analiza korespondencji jako narzędzie do badania zjawisk ekonomicznych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Stanimir A., *Determinants of Career and Social Mobility of Young Poles*, w: *Proceedings of the 12th International Academic Conference*, J. Rotschedl, K. Cermakova (red.), Prague 2014, s. 1123–1131 [dokument elektroniczny].
- Stanisz S., *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, t. 3: *Analizy wielowymiarowe*, StatSoftPolska, Kraków 2007.

Valenzuela S., Park N., Kee K.F., *Is There Social Capital in a Social Network Site? Facebook Use and College Students' Life Satisfaction, Trust, and Participation*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 2009, vol. 14.

Williams A., *Move Over, Millennials, Here Comes Generation Z*, „New York Times”, 18 Sept. 2015, s. ST1.

Żelazny R., *Społeczeństwo Informacyjne. Raport Obserwatorium ITC*, Park Naukowo-Technologiczny „Technopark Gliwice”, Gliwice 2013, s. 1–40.

Źródła sieciowe

Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004–2015, s. 2, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosci/informacja-o-rozmiarach-i-kierunkach-emigracji-z-polski-w-latach-20042015,2,9.html> (dostęp: 16.05.2017).

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2016-roku,2,6.html> (dostęp: 16.05.2017).

http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/845_pojecie.html (dostęp: 11.05.2017).

<http://nf.pl/manager/zarządzanie-pracownikami-pokolenia-y,10308,147> (dostęp: 11.05.2017).

Kosa U., Strzelec D., *Zarządzanie pracownikami pokolenia Y*, StaffPoland, 2008, www.nf.pl (dostęp: 16.05.2017).

Nieżurawska J., Karaszewska H., Dziadkiewicz A., *Attractiveness of Cafeteria Systems as Viewed by Generation Z*, „International Journal of Economic and Management Engineering” 2016, vol. 10, issue 2, <http://www.waset.org/publications/10006128> (dostęp: 10.05.2018).

Scott R., *Get Ready For Generation Z*, „FORBES”, 28 Nov 2016, www.forbes.com/forbes (dostęp: 10.05.2017).

* * *

The Information Society's Tendency to Migrate on the Example of Generation Y Students: Empirical Research Results

Summary

The paper examines the tendency to migrate of Generation Y, which, according to the authors, is a flagship of the generation. The theoretical analysis has been deepened by our own empirical research, which was carried out in March 2017 among 121 young people representing generation Y. The results of the research enabled us to identify the causes and directions of migration of the information society and the impact of the migration. The correspondence analysis was used to the statistical analysis.

Keywords: generation Y, migration, information society.

